

SOSYAL BİLGİLER - 5

3. ÖĞRENME ALANI ORTAK MİRASIMIZ

SB.5.3.2. Anadolu'da ilk yerleşimleri kuran toplumların sosyal hayatlarına yönelik bakış açısı geliştirebilme

SB.5.3.2. Anadolu'da ilk yerleşimleri kuran toplumların sosyal hayatlarına yönelik bakış açısı geliştirebilme

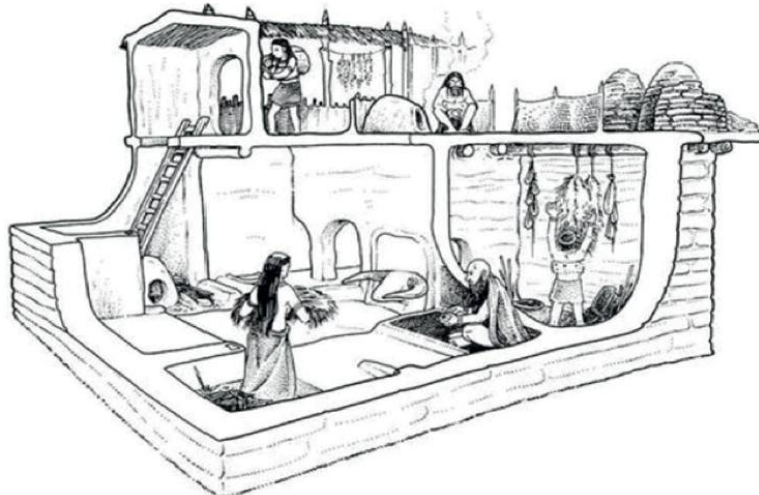
- a) Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayatlarına ilişkin kaynakları inceler.
- b) Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşimlerin özelliklerine ilişkin kaynaklardan edindiği bilgileri ifade eder.
- c) Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayat unsurlarını günümüzdeki sosyal hayat unsurları ile karşılaştırır.
- ç) Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayatlarını dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak açıklar.
- d) Anadolu'da kurulan ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayatlarına yönelik çıkarımda bulunur.
- e) Çıkarımlarına dayanarak Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerde yaşayan toplumların sosyal hayatları ile ilgili bakış açısını kendi ifadeleriyle yansıtır.

1

Verilen etkinliği aşağıdaki görsel ve bilgilerden yararlanarak yapınız.

Çatalhöyük yerleşiminin genelinde evler, avluların etrafında bitişik bir şekilde inşa edilmiş, bu avlulara açılan dar geçitler bırakılmıştır. Avlular etrafında konumlanan yapılarla birlikte mahalleleri oluşturmaktadır. Çatalhöyük evleri kerpiçten yapılmakla beraber, genellikle dikdörtgen biçimde ve aralarından sokak geçmeyecek kadar birbirine yakındır. Evlerin girişleri çatıdandır ve doğrudan merdivenle evin ortasındaki büyük odaya bağlıdır. Bu büyük odaların kuzey bölümünde toprak yükseltiler vardır. İnsanlar bu yükseltileri oturmak, günlük işleri yapmak, uyumak için kullanmışlardır. Bu toprak yükseltilerin altına ise ölümler gömülmektedir. Evlerde ve açık alanlarda büyük gruplara ziyafet vermişlerdir.

Çatalhöyük evlerinden bir kesit

5 SOSYAL BİLGİLER

Verilen bilgi ve görselden Çatalhöyük'te yaşayan insanların sosyal hayatıyla ilgili hangi bilgilere ulaşabiliriz? Yazınız.

Çatalhöyük'te kullanılan sosyal hayat unsurları ile günümüz sosyal hayat unsurlarını karşılaştırınız.

2

Aşağıda verilen açıklamalarla bu açıklamalara ait yerleşim yerlerini eşleştiriniz.

1

Şanlıurfa'nın 20 km kuzeydoğusundaki Örencik köyü yakınlarında bulunan yerleşim yeri, yaklaşık 300 m çapında, 15 m yüksekliğinde ve geniş görüş alanına hâkim bir konumda yer almaktadır. Günümüzden yaklaşık 12 bin yıl önce avcı ve toplayıcı yaşam tarzı süren insanlar tarafından inşa edilen yapı tarihte bilinen ilk inanç merkezidir.

A
Hacılar

2

Konya'nın Çumra ilçesine bağlı Küçükköy yakınlarında bulunan bu yerleşim yerinde yaşamış insanlar evlerini kerpiçten yapmışlardır. Birbiriyle iç içe olan bu evlerin arasında sokak yoktur ve insanlar çatıların üzerinde yürümüşlerdir. Evlerine çatılardaki deliklerden içeri uzanan tahta bir merdivenle girmişlerdir. Çatılardaki bu delikler hem pencere hem kapı hem de baca işlevi görmüştür.

B
Çayönü

3

Diyarbakır'ın Ergani ilçesindeki bu yerleşim yerinde yaşayan insanlar, ilk barınma alanlarını yuvarlak planlı basit kulübelerden yapmışlardır. Doğal ve beşerî etkenlerden dolayı zamanla farklı mimari tasarımda binalar inşa etmişlerdir. Hücre planlı yapıların inşa edildiği dönemde bodrum katı gibi olan bu hücreleri kiler veya depo olarak kullanmışlardır. Asıl yaşam alanını bunun üzerine ikinci bir kat gibi yapmışlar ve bu kata dıştan bir taş merdivenle ulaşmışlardır. Üstü düz çatı ile örtülen yapıları kerpiçten yapmışlardır.

C
Göbeklitepe

Ç
Çatalhöyük

4

Burdur ilinde bulunan bu yerleşim yerinin mimarisi kerpiçten yapılmış, küçük ve dörtgen odalardan oluşur. Önceleri kapı ve pencerelerin bulunmadığı evlere zaman içinde kapı girişleri ve aydınlatma amaçlı pencereler eklenmiştir. Tek katlı evlerde oval ocaklar ve tahıl depolama yerleri bulunmaktadır. Yerleşme zamanla değişime uğramış, MÖ 3000 yıllarında bölgenin etrafı savunma duvarlarıyla çevrilmiştir.

D
Alacahöyük

1		2		3		4	
---	-------	---	-------	---	-------	---	-------

3

Sevgili öğrenciler, bu etkinlikte sizden Anadolu'nun ilk yerleşim yerlerindeki sosyal hayatı hayal etmeniz, dönemin koşullarını anlamanız ve bu yaşam tarzını günümüzle karşılaştırarak kendi çıkarımlarınızı ifade etmeniz istenmektedir. Yönergeleri takip ederek etkinliği tamamlayınız.

A. Aşağıdaki metni okuyunuz.

Anadolu'da İlk Yerleşim

Anadolu, tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış, bereketli toprakları ve ılıman iklimi sayesinde insanların yerleşik hayata geçişinin önemli merkezlerinden biri olmuştur. İlk yerleşim yerlerinde insanların yaşamı, doğanın sunduğu imkânlarla şekillenmiştir. Bu dönemde tarım, avcılık ve toplayıcılık temel geçim kaynaklarıdır. İnsanlar kerpiçten yapılan basit evlerde yaşıyor, topluluk halinde çalışarak hayatta kalıyorlardı.

Sosyal hayat, dayanışma ve iş birliği üzerine kuruluydu. Su kaynaklarına yakın yerlerde kurulan köyler, hayvanların evcilleştirilmesi ve tarımın gelişmesiyle birlikte daha organize hâle geldi. İnsanlar arasında iş bölümü gelişmişti; bazıları tarımla uğraşırken diğerleri avlanıyor ya da basit el sanatlarıyla meşgul oluyordu. Dinsel inanışlar ve doğa olaylarına duyulan saygı, toplulukların sosyal yapısını etkileyen önemli unsurlardı.

B. Yıl, MÖ 7000. Bir köyde yaşıyorsunuz. Adı Çatalhöyük. Her yerde kerpiç evler var. Evlerin çatısından içeri giriyorsunuz. İnsanlar tarlada çalışıyor, bazıları ise avlanmaya gidiyor. Siz de bu dönemde yaşayan bir çiftçi, tüccar ya da avcısınız. Gözlerinizi kapatın ve bunu hayal edin. Şimdi gözlerinizi açın ve hayal ettiğiniz bu köyde nasıl bir gün geçirdiğinizi arkadaşlarınıza anlatın. Bunun için aşağıdaki sorular size yardımcı olabilir.

1. Üstlendiğiniz role uygun olarak hangi işlerle meşgulsünüz?
2. Köyde ne gibi sosyal etkinlikler yapılıyor?
3. Komşularınızla nasıl iş birliği yapıyorsunuz?
4. Bir sorun yaşadınız (örneğin çiftçisiniz tarlanız yandı, tüccarsınız mallarınız çalındı...), bu sorunu nasıl çözersiniz?

C. Köyde bir şenlik var. Hasat sona erdi ve herkes bu başarıyı kutlamak istiyor. Şimdi hep birlikte bir kutlama yapıyorsunuz. Bu şenlikte neler yapılıyor, nasıl bir hazırlık içindesiniz? Köydeki kutlama atmosferini hayal ederek bu etkinlikte nasıl rol aldığınızı sınıfla paylaşın. Bu yerleşim yeri ile ilgili kurduğunuz hayallerden yola çıkarak o dönemle günümüzü karşılaştırınız ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. O dönemde yaşamamanın kolay ve zor yanları nelerdir?
2. O dönemin sosyal hayatı ile günümüz sosyal hayatı arasındaki farklar nelerdir?
3. Bu köyde yaşamak ister miydiniz? Neden?
4. O dönemin sosyal hayatıyla ilgili kendi bakış açınızı bir cümleyle ifade edin ve yazdığınız cümleyi arkadaşlarınızla paylaşın.

